

RELIGION

Hur lever judar i Sverige? Svaret finns kanske inte i en vanlig religionsbok, utan i en mängd berättelser som använder ord som utomstående kan ha svårt att förstå: *shabbat*, *kosher*, *rosh hashana*, *kippa*, *mikve*, *mitzva*, *pikuach nefesh*, *shacharit*, *ketuba*, *davna*, *shul*. Det är några av dom judiska begrepp som används av judar och som är starten på en diskussion om hur man kan leva judiskt och vad det egentligen innebär.

Några av begreppen är kopplade till olika föreskrifter. Man brukar säga att det finns 613 *mitzvot*, bud, inom judendomen. Enklast delar man upp dom i påbud – saker man ska göra – och förbud – saker man inte ska göra. Två ämnen går dock att lyfta extra mycket, eftersom dom har varit viktiga, om inte fundamentala, för det judiska folkets överlevnad. Dessa är *shabbat* och *kosher*. Många *mitzvot* handlar om just dom här två, vilket innebär att det finns en hel del *rabbinska* tankar och lagar kring både vilodagen och mathållningen. En rabbin är en judisk andlig ledare och lärare.

Shabbat är veckans sjunde dag, en vilodag då det sägs att Gud vilade från sitt skapande. Det är den viktigaste helgdagen i judendomen – och anledningen till att vår kalender är indelad i veckor. På *shabbat* ska vi vila från vardagliga sysslor. Rabbimerna har listat 39 sådana sysslor vilket är grunden till varför vissa saker har blivit förbjudna att göra den dagen. Istället uppmuntras man att vara med familj och vänner, äta gott, vila och gå till synagogan.

Kosher är enkelt sagt judisk mathållning, men i själva verket något mycket komplext. Några regler kommer direkt från *Torah*, medan dom flesta utvecklats i *Talmud* och andra judiska texter. Många vet att griskött inte är kosher, men det finns också regler om hur lång tid man måste vänta efter att ha ätit kött tills man äter mjölkprodukter, och om vilka E-nummer som är ok – eller inte. Det kan till och med göra att en glass som Piggelin plötsligt inte är kosher.

Inte alla judar håller *kosher* eller *shabbat* stenhårt. Snarare är det nog många svenska judar som följer dom här lagarna bara delvis – eller inte alls.

De judiska lagarna och traditionerna är något som förenar judar världen över.

Achad HaAm, eller Asher Ginsberg, en judisk poet och filosof som levde för över hundra år sen, ska ha sagt:

“Mer än judarna håller *shabbat*, så håller *shabbat* judarna.”

Det kanske stämmer och visar vilken kraft och bäring medvetenheten om judiska lagar och traditioner haft – och har – för det judiska folket.

Källa: Boken @StoltJude – om judiskt liv i Sverige (Samuel Adler) som har getts ut av Judiska Ungdomsförbundet i Sverige